

Barbara Kryda

Sprawozdanie z Narady Prezesów Oddziałów Towarzystwa 18 września 1977 r. w Częstochowie

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 12, 133-136

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Barbara Kryda

SPRAWOZDANIE
Z NARADY PREZESÓW ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA
18 WRZEŚNIA 1977 R. W CZĘSTOCHOWIE

18 września odbyła się w Częstochowie Narada Prezesów Oddziałów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Gospodarzem imprezy był Oddział Częstochowski, przy współudziale władz miejscowych i patronatu społecznego.

Gości powitał prof. J. Mikołajtis, prezes Oddziału Częstochowskiego, prosząc o przewodniczenie w pierwszej — otwartej części obrad prof. Cz. Zgorzelskiego. Obrady poprzedziła dekoracja prezesa Mikołajtisa Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury, przyznaną przez Ministra Kultury, którą wręczył wieloletniemu działaczowi społecznemu dyrektor Wojewódzkiego Wydziału Kultury, Jarosław Kidawa.

Prezes Towarzystwa im. A. Mickiewicza, prof. M. Klimowicz wygłosił referat wstępny, charakteryzując sytuację Towarzystwa i najważniejsze zadania, jakie przed jego Zarządem Głównym, Oddziałami i członkami stawiają warunki współczesnego życia społecznego i kulturalnego. Świadomość kontynuacji dotychczasowego dorobku i ukierunkowane uczestnictwo — oto główne założenia działalności naszej instytucji. Wyraża się ona w akcjach odczytowych, sesjach naukowych oraz popularyzacyjnych, pracach badawczych i wydawniczych. Charakteryzuje ją współdziałanie pracowników Polskiej Akademii Nauk, środowisk uniwersyteckich oraz ogromnej rzeszy nauczycieli, co umożliwi wymianę doświadczeń, pobudzenie inicjatyw badawczych i popularyzowanie wiedzy literackiej i humanistycznej wśród najszerszych kręgów społeczeństwa. Rozwój kultury masowej i zjawiska charakterystyczne dla cywilizacji współczesnej wyznaczają swoiste potrzeby i zadania, które może i powinno spełniać Towarzystwo, poprzez branie udziału w dyskusji ogólnospołecznej nad kształtem narodowej oświaty, poprzez rozszerzanie wiedzy o klasycznych pozycjach literatury polskiej i obcej, poprzez pełnienie roli łącznika między wyspecjalizowanym często językiem współczesnej nauki o literaturze a jej potencjalnymi odbiorcami, poprzez wpływanie na pogłębianie wiedzy polonistycznej nauczycieli praktyków. Ze stwierdzeń tych wynikły sugestie problemów postawionych przez referenta do dyskusji. Wśród nich znalazła się akcja odczytowa Towarzystwa, zagadnienie współpracy Oddziałów z lokalnymi uczelniami wyższymi, tematy cyklów pre-

lekcji czy sejmików naukowych, integrujących lokalne środowiska humanistyczne, udział w kształceniu równoległym na różnych poziomach.

Następnym punktem programu był referat prof. E. Jankowskiego: *Rola tradycji w działalności Towarzystwa*. Mówca podkreślił, nawiązując do zbliżającej się rocznicy 100-lecia działalności Towarzystwa, jego rolę jako „strażnika kultury narodowej”. Ukazał kierunki przemian i rozwój Towarzystwa w różnych dziedzinach: w rodzaju związków, jakie łączyły jego członków, m.in. nauczycielstwo i naukowców; w zasięgu oddziaływania geograficznego; w charakterze roli i miejsca Towarzystwa w życiu kulturalnym społeczeństwa i wobec władz administracyjnych i państwowych. Referat ten, przyjęty jako pierwsze ogniwo prac nad historią Towarzystwa, zebrani powitali ogromnym aplauzem (pełny tekst w „Roczniku”).

Trzeci referat, na temat *Rola Oddziałów Towarzystwa w życiu kulturalnym regionu na przykładzie Częstochowy* wygłosił prezes Mikołajtis. W dwudziestą rocznicę istnienia Oddziału scharakteryzował on polonistyczne środowisko Częstochowy i jego rolę inicjującą, animatorską w życiu kulturalnym miasta. Bogaty dorobek odczytowy (ilustrowany wystawą okazjonalną) i żywa działalność wydawnicza wiążą się ze stworzeniem szerokiego mecenatu społecznego. Szczególnie ważnym rozdziałem działalności Towarzystwa — stwierdził prelegent — było zorganizowanie „Studium humanistycznego”, które działało pod życzliwym protektoratem partii i miasta w latach 1957-1969. Prezes Mikołajtis podkreślił wkład pracy wszystkich członków Oddziału oraz złożył podziękowanie szczególnie tym, którzy przyczynili się do zorganizowania Narady.

Drugiej części zebrania, w której odbyła się dyskusja, przewodniczył prof. Klimowicz. Głos zabierali kolejno:

Doc. M. Fidelus (Piotrków Trybunalski) scharakteryzował działalność Oddziału, pracującego aktywnie, znajdującego społecznych mecenasów, samowystarczalnego finansowo. Wyraził akceptację dla zasad współpracy z Oddziałami, przyjętych przez Zarząd Główny. Określił ją jako porządkującą, inspirującą, rozwijającą i perspektywiczną.

Mgr J. W. Lachendro (Bielsko-Biała); Oddział ten znajduje się pod opieką Uniwersytetu Śląskiego, rozbudowuje związki z instytucjami regionalnymi, prowadzi akcje odczytowe dla nauczycieli i młodzieży.

Prof. Cz. Zgorzelski (Lublin) podkreślił rolę Towarzystwa w zakresie integracji środowiska polonistycznego na różnych poziomach nauczania. Celem tej integracji jest nie tylko podejmowanie dyskusji nad programami czy podręcznikami, ale przede wszystkim rozwój metod kształcenia, samorozwoju, wytwarzania odpowiedzialnej opinii polonistycznej, podtrzymywanie różnorodnych form pracy, zgodnie z potrzebami środowiska. Podniósł on znaczenie organizowania cykli odczytów, podejmujących ważne problemy z dziedziny nauki o literaturze. Wysunął sugestie szczególnego zainteresowania badaniami nad twórczością Mickiewicza.

Doc. S. Frycie (Zarząd Główny) podał informację o bibliofilskim wydaniu druku związanego z zeszłorocznym Sejmikiem Polonistycznym. Egzemplarze tego druku zostały wręczone uczestnikom narady. Mówca wysunął również propozycję dalszych prac w dziedzinie reformy szkolnictwa nad koncepcją nowoczesnego podręcznika dla ucznia, książki pomocniczej dla nauczyciela. W grę wchodziłyby prace komparatystyczne, diagnostyczne i prognostyczne.

Dr S. Kratochwilowa (Przemyśl) scharakteryzowała znaczenie prac wydawniczych podejmowanych przez swój Oddział, związanych z kulturą regionu.

Prof. Z. Libera (Warszawa) przedstawił wnioski wynikające z analizy tematyki akcji odczytowej, prowadzonej przez Oddziały Towarzystwa. Widać w nich zain-

teresowanie następującymi dziedzinami: a) historia literatury (niepokojący spadek odczytów); b) literatura współczesna (bogato reprezentowana); c) zagadnienia dydaktyki, metodyki nauczania; d) metodologia badań literackich (zbyt rzadko zgłaszana w stosunku do potrzeb); e) językoznawstwo (najchętniej w związku z problemami stylistycznymi i teoretycznoliterackimi); f) problematyka kultury współczesnej; g) problemy okazjonalne; h) spotkania autorskie. Osobne miejsce i znaczenie w tym przeglądzie należałoby przyznać sesjom naukowym, które zasługują na podejmowanie i rozpowszechnianie ze względu na ogromne znaczenie dla życia kulturalnego środowisk, które je organizują.

Prof. M. Inglot (Wrocław) podjął problem trudności, z którymi borykają się inicjatywy społeczne o charakterze samorządowym i znaczenia warunków lokalnych, z czego wynikają często różnice w skali działania poszczególnych oddziałów. Zgłosił on potrzebę zainteresowania się problematyką „pogranicza” literatury — kultury audiowizualnej i masowej, wychowania odbiorcy współczesnej sztuki i literatury. Wyjaśnił sytuację Oddziału Wrocławskiego i przedstawił jego plany na przyszłość.

Doc. H. Stankowska (Opole) przedstawiła pracę Oddziału i wiążące się z nią problemy, np. brak trwałego kontaktu z instytucjami, które mogłyby zapewnić mecenat społeczny. Wyraziła ona aprobatę dla listy prelekcji proponowanych przez Zarząd Główny Oddziałom, sugerując jednak bądź weryfikację części projektu sosnowskiego, bądź rozszerzenie tej inicjatywy na wszystkie Oddziały, które mogłyby ją podjąć. W kwestii „Rocznika” Towarzystwa wysunęła propozycję wcześniejszego informowania o pracy nad kolejnymi numerami, by umożliwić Oddziałom współpracę z redakcją.

Prof. A. Bukowski omówił pracę Oddziału oraz nawiązał do prac przygotowawczych nad historią Towarzystwa. Wyraził potrzebę starań o zwiększenie udziału młodzieży w pracach Towarzystwa — szczególnie w ośrodkach uniwersyteckich.

Dr. S. Świrko (Zarząd Główny, red. „Rocznika”) przedstawił stan pracy nad bieżącym numerem „Rocznika”, zwracając uwagę na trudności wydawnicze. Poinformował również o pracy nad numerami 11, 12 i 13.

Doc. W. Łukso-Nowakowska (Łódź) wysunęła kwestię składek, sugerując, że ich podwyższenie, w warunkach niskich wciąż uposażeń nauczycielskich stanie się barierą dla rozwoju ilościowego Towarzystwa.

Prof. Z. Stefanowska (wiceprezes Towarzystwa) przedstawiła projekt sesji naukowej w ramach Walnego Zjazdu Delegatów Oddziałów Towarzystwa w Łomży w 1978 r. Temat: „Współczesna recepcja twórczości Słowackiego”.

Mgr H. Czernekowa (Łomża) przedstawiła pracę Oddziału, potwierdzając gotowość zorganizowania Walnego Zjazdu i opublikowania materiałów sesji.

Doc. S. Frybes (wiceprezes Towarzystwa) podkreślił znaczenie świadomości miejsca Towarzystwa w historii, we współtworzeniu narodowej kultury. Przedstawił formy współpracy Zarządu z Oddziałami. Apelował o wykorzystywanie możliwości stałego kontaktu, instruktażu finansowego, archiwalnego, jak też o przesyłanie sprawozdań z pracy Oddziałów z dołączoną samoocną działalnością. Zgłosił też apel o nadsyłanie materiałów dotyczących działalności Juliana Krzyżanowskiego w kontaktach z poszczególnymi Oddziałami. Wspomniał o planowanej współpracy Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza z Polskim Towarzystwem Historycznym. Przedstawił też możliwość wzmocnienia akcji odczytowej Towarzystwa do końca 1977 r. ze względu na uzyskaną dodatkową dotację finansową.

Dyskusję zamknął prezes Towarzystwa, prof. M. Klimowicz, dziękując zebranym

za udział w naradzie i w dyskusji. Nawiązując do dalszej pracy wyraził refleksję o potrzebie szerokiej perspektywy badań nad kulturą, bez obawy przed wkraczaniem na tereny dyscyplin pogranicznych, pozaliterackich. Ich źródłem bowiem jest i pozostanie literatura.

Znakomicie zorganizowane przez Oddział Częstochowski spotkanie zakończyło się wycieczką autokarową do Złotego Potoku i Olsztyna.

Michał Błażejowski

TRZYDZIESTOLECIE GDAŃSKIEGO ODDZIAŁU TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. ADAMA MICKIEWICZA

Trzydzieści lat temu, 26 marca 1947 r., odbyło się pierwsze, konstytucyjne zebranie Oddziału Gdańskiego Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza.

Powstałe we Lwowie w 1886 r. Towarzystwo prowadziło ożywioną działalność naukowo-literacką wśród polonistów i miłośników literatury ojczystej. Kiedy po ostatniej wojnie, w nowych, sprzyjających warunkach Towarzystwo wznawiało swoją działalność, Gdańsk był jednym z ośrodków szczególnie predestynowanych do utworzenia nowego Oddziału. Chęć stworzenia na Wybrzeżu twórczego środowiska humanistycznego, z instytucjami zdolnymi zaspokoić stale rosnące potrzeby społeczeństwa, a zwłaszcza nauczycieli gdańskich, wielowiekowe i bogate tradycje historyczno-literackie miasta i regionu, wreszcie trwający od czasów niewoli politycznej kult Mickiewiczowskiego słowa („Miasto Gdańsk, niegdyś nasze, będzie znowu nasze!”) — tak w bardzo dużym skrócie przedstawiają się przesłanki założenia gdańskiego Oddziału. Pamiętać też należy o jeszcze jednym — o silnej chęci zamianowania jedności z Ojczyzną tych ziem, które przez dłuższy czas znajdowały się poza jej granicami. Sama natomiast idea powołania Oddziału pojawiła się już w roku 1946, wśród pracowników nowo powstałej w Gdańsku Wyższej Szkoły Pedagogicznej.

Oddział Gdański proponując „ożywienie i skupienie na naszym terenie prac w zakresie nauki o literaturze, stworzenie terenu do wymiany poglądów i przedstawienia swego dorobku naukowego, a w efekcie końcowym stworzenie żywego środowiska naukowego, którego brak tu jest przez ogół żywo odczuwany” w twórczy sposób nawiązywał do założeń statutowych i bogatej tradycji Towarzystwa Literackiego. W ciągu 30-letniej, nieprzerwanej działalności nauczyciele języka polskiego, bibliotekarze, pracownicy i studenci wyższych uczelni Trójmiasta, zgromadzeni wokół Oddziału Gdańskiego, brali żywy udział w życiu kulturalnym miasta i regionu.

Prace Towarzystwa prowadzone były w kilku kierunkach. Najbardziej zauważalna przez mieszkańców Gdańska akcja popularyzatorska zaowocowała dziesiątkami prelekcji, spotkań i dyskusji. Układały się one często w wyraźnie zaznaczone cykle poświęcone literaturze i kulturze różnych epok (przykładowo: „Kultura